herpy

GECKOR

Grandidier's Madagascar ground gecko

Paroedura androyensis

Paroedura androyensis är den minsta arten i släktet madagaskiska marklevande geckor: en liten nattaktiv jägare från skogsbotten i södra Madagaskar. Den blir bara 6-8 cm, viftar ivrigt med svansen när den jagar och klarar sig i ett litet terrarium. Det gör den till ett bra val för nybörjare som vill ha en liten och aktiv gecko.

Familj: Gekkonidae Tidigare namn: *Phyllodactylus androyensis*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**6-8 cm** total längd inkl. svans
Livslängd	**5-7 år**
Aktiv	**I skymningen och på natten**
Levnadssätt	**Trädlevande och marklevande**
Biotop	**Torrskog**
Svårighetsgrad	**Nybörjare**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**30 × 30 × 30 cm** L × B × H för 2 vuxna djur
Temperatur, dag	**24-28 °C**
Temperatur, natt	**21-24 °C**
Luftfuktighet	**50-70 %**
Vatten	**Vattenskål**
UVB	**Valfritt**
Föda	**Insekter och små leddjur (hoppstjärtar, bananflugor)**
Hålls	**Ensamma, parvis eller en hane med flera honor**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Könsmogen	**5-6 mån.**
Kullstorlek	**2 ägg**
Inkubation	**60-90 dagar** vid 25-26 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga II**
EU-bilaga	**Bilaga B**
IUCN	**Sårbar (VU)**

Om arten

Paroedura androyensis är en liten, kompakt gecko som är gjord för att försvinna i skogsbotten. Kroppen är täckt av grova fjäll i dämpade nyanser av brunt, ljusbrunt, grått, vitt och kolgrått. På ryggen sitter stora fläckar eller oregelbundna band, medan buken är ren vit. Strupen har ofta mörka tvärband. Ögonen är stora, och blicken är uppmärksam.

Svansen är kortare än kroppen och täckt av spetsiga, koniska fjäll upptill och större, rundare fjäll nedtill. Den bärs ofta uppringlad över ryggen och kan röra sig när djuret jagar eller är oroligt. Som hos många andra geckor kan svansen kastas av, och en ny svans är slätare och saknar de spetsiga fjällen.

Arten beskrevs 1867 av Alfred Grandidier och har tidigare hetat *Phyllodactylus androyensis*. Det vetenskapliga artnamnet syftar på Androy, en region i södra Madagaskar. *P. androyensis* räknas som den minsta av släktets arter, och vuxna djur blir 6-8 cm inklusive svans. Honan är något större än hanen.

Djuret är lugnt och långsamt i rörelserna, men kan sätta av i korta spurter när det jagar eller blir skrämt. Det är mest spännande att titta på på kvällen och natten, när det smyger sig på bytet och slår till.

Utbredning och livsmiljö

Paroedura androyensis finns bara på Madagaskar. Typlokalen är angiven som "Sancta Maria" och tolkas på vissa håll som ön Sainte-Marie utanför östkusten. Den ursprungliga beskrivningen handlar dock om arter som hittats på sydvästkusten, och platsen är sannolikt Kap Sainte-Marie, öns sydspets. Artnamnet syftar på regionen Androy i söder.

Fynd och museiexemplar ligger nästan alla i den södra och sydvästra delen av ön: från Kap Sainte-Marie, Berenty och Tolagnaro i söder över Tsimanampetsotsa och Ranobe till Zombitsy-skogen och norrut längs västkusten till omkring 19° syd. Kartan är gjord utifrån dessa fynd. Arten är bedömd som sårbar (VU) på IUCN:s rödlista.

> **Naturlig utbredning:** Madagaskar.

LIVSMILJÖ

Arten lever i lövstreet i skog. Den ses bland rötter och vid foten av trädstammar och klättrar också lite uppför de nedre delarna av stammarna, så den är halvt marklevande och halvt trädklättrande. De flesta fyndplatserna ligger i det torra söder och sydväst, där landskapet präglas av torr, lövfällande skog och törnskog med en lång torrperiod.

På dagen ligger djuret gömt under löv, bark och annat skräp eller i springor. När mörkret faller kommer det fram för att jaga insekter. Temperatur och fukt i artens livsmiljöer är inte dokumenterade, så skötseln ska ses som en riktlinje för en ljum, men inte torr miljö med ett fuktigt lövlager.

Skötsel

TERRARIET

Arten är liten, och ett terrarium på 30 × 30 × 30 cm (längd × bredd × höjd) räcker för ett enskilt djur eller ett par. Fler djur kräver mer golvyta: en hane med två till tre honor behöver minst 40 × 40 × 40 cm med många gömställen.

Som botten fungerar kokosfiber, gärna blandad med bark och sphagnum, som håller kvar fukten och ger skydd. Lägg ett tjockt lager löv ovanpå, för djuret använder själv små löv som gömställe. Tillför korkbark, särskilt bitar med många springor, korkrör och drivved, så att djuret kan gömma sig och klättra. Levande växter ger extra skydd och fuktiga mikroklimat.

Håll botten fuktig, men lämna torra fläckar, särskilt när djuren ska föröka sig. En bioaktiv botten med hoppstjärtar och små gråsuggor fungerar bra och ger djuret extra föda. Ventilationen måste vara så god att terrariet kan torka upp inom några timmar. Sätt på ett tättslutande lock, för djuret är litet och slinker lätt ut genom hål.

Läs mer: Terrarieuppbyggnad och bioaktiv botten Läs mer: Foderdjur: hållning och avel

TEMPERATUR

Dagtid ska temperaturen ligga på 24-28 °C, och på natten får den sjunka till 21-24 °C, men inte lägre. Är rummet varmt nog behövs ingen värmekälla. Är det svalare kan en svag värmematta eller en lågeffektslampa i ena sidan ge en gradient, så att djuret själv kan välja hur varmt det vill ha det.

Överhettning är den största risken i ett så litet terrarium, och äggen tål värme ännu sämre än de vuxna djuren. Mät temperaturen med en digital termometer och kontrollera den särskilt varma sommardagar.

Läs mer: Värme och temperatur

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Luftfuktigheten ska ligga på 50-70 %. Spraya terrariet lätt varje dag eller varannan dag, så att det sitter vattendroppar på löv, rutor och inredning som djuret kan dricka. Låt terrariet torka upp mellan sprayningarna och se till att ventilationen är god så att det inte bildas mögel.

En låg vattenskål med friskt vatten kan stå framme, men är inte nödvändig om du sprayar regelbundet. Använd en hygrometer för att hålla koll på luftfuktigheten. Levande växter hjälper till att skapa fuktiga zoner, medan resten av terrariet kan vara torrare.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

LJUS OCH UVB

Arten är nattaktiv och behöver inte UVB, men ett svagt UVB-ljus skadar den inte. En svag ljuskälla på timer som ger omkring 12 timmars dag säkrar en fast dygnsrytm.

Använd inga kraftiga spotlampor, som snabbt överhettar ett litet terrarium. På natten ska det vara mörkt, och en solplats är onödig.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

Paroedura androyensis lever av insekter, och på grund av storleken ska bytet vara litet. Nykläckta ungar får nykläckta syrsor och efter några veckor syrsor på 3 mm, gärna kompletterat med bananflugor, hoppstjärtar och små gråsuggor. Vuxna får syrsor på 3-6 mm, bananflugor, små flugor och bönborrar, och små mjölmaskar och larver av svart soldatfluga kan ges i begränsad mängd. Djuret reagerar bäst på byten i rörelse, så levande foder fungerar bäst.

Ungar utfodras dagligen, eftersom de växer snabbt, medan vuxna kan utfodras varannan till var tredje dag. Utfodra på kvällen när djuret är aktivt. Foderdjuren ska få näringsrik föda före utfodringen och pudras med kalk och D3-vitamin: kalk vid varje utfodring och ett multivitamin en gång i veckan. Avelshonor bör dessutom ha en liten skål med kalk i terrariet.

Bytet får inte vara för stort, eftersom det kan ge matsmältningsproblem eller kvävning.

Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

Arten är lugn och långsam i vardagen, men kan springa snabbt när den är skrämd eller jagar. Den lämpar sig bäst för att titta på och hanteras bara sällan och försiktigt. Ta aldrig tag i svansen.

Hanar är revirhävdande och får inte hållas tillsammans. En hane kan hållas med två-tre honor om terrariet är tillräckligt stort och har många gömställen. Håll utkik efter bett och bortkastade svansar och dela djuren om det blir oro. Ungar kan bara födas upp i grupp om de utfodras ofta; annars finns risk för slagsmål och bortkastade svansar, så det är säkrast att hålla dem var för sig. Hållen ensam eller som par trivs arten bra. Djuret syns oftast på kvällen och natten, då det jagar med svansen böjd upp över ryggen.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Hanarna kan kännas igen på två tydliga knölar vid svansroten, strax bakom kloaken. Honan är något större och har en kraftigare kropp och en tjockare svansrot. Djuren blir könsmogna snabbt, vanligen efter fem till sex månader. Vänta gärna tills honan är fullvuxen innan hon sätts i avel, eftersom äggläggningen tär på hennes kalk och energi.

PARNING

Arten är lätt att föda upp och lämpar sig för nybörjare. Honorna kan lägga hela året om de får tillräckligt med föda, och det är inte beskrivet någon fast vilo- eller vinterperiod för arten. Sätt hanen tillsammans med en eller flera honor i ett terrarium med många gömställen och håll koll på dem de första dagarna.

Honan kan lagra sperma efter parningen, så en enda parning kan räcka för en hel säsong. Hanen kan därför flyttas ut igen om det uppstår oro.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Honan lägger två hårdskaliga ägg åt gången. De grävs ned i fuktig botten eller gömmas under löv och bark. Kullarna kommer med tre till fyra veckors mellanrum. En hona lägger typiskt tre till fem kullar per år, och med rikligt med foder kan hon lägga hela året.

Honan lägger inte i botten som är för våt och kan i värsta fall bli äggbunden. Se därför till att det finns torra fläckar i botten. Hon ska ha ständig tillgång till föda och kalk. Svansens tjocklek visar hur det går: en fyllig svans betyder att honan är i god form, medan en tunn svans betyder att hon ska tas ur aveln och få tid att återhämta sig.

INKUBATION

Äggen är små och sköra. Flytta dem försiktigt med en mjuk pensel eller en liten sked i stället för med fingrarna eller en pincett. Lägg dem i en liten låda med lätt fuktig kokosfiber blandad med fin sand och stäng den med ett lock med ett par lufthål.

Den bästa temperaturen är 25-26 °C, och luftfuktigheten i lådan ska vara 60-80 %. Över 28 °C slår utvecklingen ofta fel, och äggen kläcks inte. Inkubationen varar omkring 60-90 dagar.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Ungarna börjar äta efter några dagar och ska få mycket små insekter som bananflugor och nykläckta syrsor. Eftersom de växer snabbt ska de utfodras dagligen och få kalk. Håll dem var för sig så att de inte skadar varandra, särskilt i början.

Dödligheten bland ungarna kan vara ganska hög, och vissa dör utan tydlig orsak, så var beredd på förluster. Ge varje unge gömställe och ett substrat som är fuktigt, men inte vått.

Hälsa och vanliga misstag

Paroedura androyensis är en lättskött art, och de flesta problem beror på skötseln. De typiska felen är:

- Kalkbrist, som kan ge benskörhet. Pudra foderinsekterna med kalk och D3 och ge avelshonor kalk i en skål.
- För vått substrat, som kan göra att honan inte vill lägga och i värsta fall blir äggbunden. Se till att det finns torra fläckar.
- Tunn svans hos en hona som lägger mycket. Det är ett tecken på att hon är utmattad och ska få ro, extra föda och kalk.
- Överhettning, särskilt i små terrarier och på varma sommardagar.
- Bortkastade svansar efter slagsmål, särskilt hos ungar som hålls tillsammans utan tillräckligt med föda. Svansen växer ut igen, men är slätare och saknar de spetsiga fjällen.
- Oförklarliga förluster av ungar, som förekommer hos arten.

Ett friskt djur är vaksamt, har en fyllig svans och äter villigt. Sök en veterinär med erfarenhet av kräldjur om djuret tappar vikt, slutar äta eller blir slött.

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.